

Leuk en onmisbaar

Op maandag 2 september 1985 gaf ik mijn eerste geschiedenisles in het voortgezet onderwijs. Een mavo 2-klas op het Driestarcollège in Gouda. Ik had er reeds zes jaar opzitten op de lagere school die in het jaar van mijn overstap naar het voortgezet onderwijs de basisschool ging heten. In het kennismakingsgesprek met de mavo-klas hoorde ik twee meisjes die op de achterste bank zaten zachtjes tegen elkaar praten. Nu functioneert niet alles even goed bij mij, maar mijn oren zijn prima. ‘Wat praat die vent gek’ hoorde ik hen fluisteren. Ze waren in elk geval met de gave des onderscheids bedeed, want Ruth en Marianne hadden mijn Brabantse zachte ‘g’ onderschept. Wat werd dat eerste jaar een feestjaar. We hebben veel geleerd en veel vreugde gehad. Het is de essentie van onderwijs: leren en vreugde hebben, in deze volgorde. Na een paar maanden – we spraken over het vakkenpakket voor het examen – stelden mijn beide ‘vriendinnen’ de vraag die alle geschiedenisleraren in hun loopbaan talloze keren te horen krijgen: ‘We vinden geschiedenis écht leuk, maar wat heb je er aan?’ Ik geloof niet dat er sinds 1985 veel veranderd is. Tijdens zijn lectoraat heeft Arie Wilschut een paar jaar geleden een representatief vakbelevingsonderzoek uitgevoerd. De gehanteerde vragenlijst was gevalideerd door het Cito. De uitkomst was een opsteker voor de muzen van Clio: geschiedenis scoorde als hoogste op het item ‘leuk’. Alleen Engels kwam er met één tiende punt bovenuit.

‘In en na het examenjaar lijkt de populariteit van geschiedenis Himalaya-achtige vormen aan te nemen’

De ander vakken bleven duidelijk achter op dit item. Op het criterium ‘nuttig’ scoorde geschiedenis (met aardrijkskunde) als laagste. Tussen haakjes: de expressievakken komen in het onderzoek niet voor. Andere onderzoeken bevestigen deze uitkomst. Bemoedigend voor de nuttigheidsdenkers is wel dat naarmate de leerlingen in de hogere leerjaren komen, ze geschiedenis nuttiger gaan vinden.

In en na het examenjaar lijkt de populariteit van geschiedenis Himalaya-achtige vormen aan te nemen. Ik heb even de cijfers van de enorme aantallen eerstejaars geschiedenisstudenten in 2019 geteld. Afgerond 2675 studenten beginnen aan de studie geschiedenis: 1025 eerstejaars studenten aan de lerarenopleiding, 1100 eerstejaars geschiedenisstudenten bachelor aan de universiteiten en

Ton van der Schans is voorzitter van de VGN. Hij werkt als docent geschiedenis op de Driestar Hogeschool (pabo) in Gouda.

550 eerstejaars geschiedenisstudenten master aan de universiteiten. Als tien procent van deze studenten naar het onderwijs uitstroomt, komen er 267 docenten geschiedenis per jaar bij. In totaal zijn er ongeveer 4500 leraren geschiedenis in het voortgezet onderwijs, afhankelijk van de berekening van docenten die in meer vakken lesgeven. Dat betekent dat er in ruim zestien jaar een totaal nieuw lerarencorps voor geschiedenis zou zijn. Gelukkig klopt deze berekening niet en wemelt het van de nuances en de kanttekeningen. Maar het illustreert wel dat er eerder een overschot aan geschiedenisleraren is, dan een tekort. Dat blijkt ook uit de vele sollicitanten bij vacatures in het geschiedenisonderwijs. Over ruim drie jaar, in 2023, worden er geen vacatures (fte's) geschiedenis verwacht. Wel 191 voor wiskunde, 178 voor natuurkunde, 135 voor Duits, 121 voor Frans en 117 voor scheikunde.

Geschiedenis is om twee redenen leuk én onmisbaar. Leuk vanwege de geschiedenisleraren voor wie het vak meer is dan een maatschappelijke broodwinning, het is een *way of life*. We genieten op alle denkbare niveaus van films, tijdschriften, museumbezoek, boeken, verzamelen, herinneren, ontdekken etc. Het vak is onmisbaar, omdat het ervaren wordt als relevant voor het eigen leven. Het geeft antwoord op de ‘grote kwesties’ van het bestaan. ■